

DiSKAR

İŞSİZLİK VE İSTİHDAM RAPORU

İŞSİZLİK YAZ AYLARINDA DA TIRMANIYOR!

**GENÇ VE KADIN
İŞSİZLİĞİNDE
TEHLİKELİ ARTIŞ**

16 Ekim 2019

DİSKAR İŞSİZLİK VE İSTİHDAM RAPORU

Ekim 2019

Bu araştırma Türkiye **Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Araştırma Merkezi (DİSK-AR)** tarafından hazırlanmış ve 16 Ekim 2019 tarihinde kamuoyuna sunulmuştur. Araştırma DİSK-AR kaynak gösterilerek kullanılabilir.

TÜRKİYE DEVRİMCİ İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

Adres: Dikilitaş Mahallesi Eren Sokak No: 4 Beşiktaş, İstanbul

Tel: (0212) 291 00 05 – 291 00 06 – 258 19 66 – 258 19 67

Faks: (0212) 240 42 09 ve (0212) 296 91 24

GSM: (0533) 276 47 23

Web: www.disk.org.tr

e-posta: diskar@disk.org.tr

Sosyal medya (Facebook, Twitter, Instagram): @diskinsesi @disk_arastirma

ÖZETLE İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ

- Tarım, İnşaat ve Turizm Mevsimine Rağmen İşsizlikte Sert Artış
- İstihdamda Azalış Devam Ediyor
- **Genç İşsizliğinde Zirve: Yüzde 27,3**
- Tarım Dışı Genç Kadın İşsizliğinde Rekor: Yüzde 41,7
- **İşsiz Sayısı 1 Milyon 82 Bin Kişi Arttı** (Mevsim Etkisinden Arındırılmış)
- Dar Tanımlı İşsizlik Yüzde 11'den Yüzde 14,3'e Yükseldi (Mevsim Etkisinden Arındırılmış)
- **Geniş Tanımlı İşsizlik Yüzde 21**
- Geniş Tanımlı İşsiz Sayısı 7 Milyon 364 Bin
- **Tarım Dışı İşsizlik Yüzde 16,7** (Mevsim Etkisinden Arındırılmış)
- İstihdam Bir Yılda 725 Bin Azaldı (Mevsim Etkisinden Arındırılmış)
- **Sigortalı İşçi Sayısı Bir Yılda 547 Bin Azaldı**

İŞSİZLİK YAZ AYLARINDA DA TIRMANMAYA DEVAM EDİYOR GENÇ VE KADIN İŞSİZLİĞİNDE PATLAMA

Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Araştırma Merkezi (DİSK-AR) **Türkiye İstatistik Kurumunun** (TÜİK) 15 Ekim 2019 günü açıkladığı Temmuz 2019 dönemi Hanehalkı İşgücü Araştırması sonuçları ile SGK Temmuz 2019 verilerini değerlendirdi.

İşsizlik tarım, inşaat ve turizm mevsimi olan temmuz ayında da artmaya devam etti. Hem mevsim etkisinden arındırılmış hem de arındırılmamış işsizlik oranlarında tırmanma yaşanırken, en yoğun artış genç ve kadın işsizliğinde gerçekleşti.

Temmuz 2018'de 3 milyon 531 bin olan **mevsim etkisinden arındırılmamış dar tanımlı işsiz sayısı** Temmuz 2019'da 1 milyon 65 bin artarak **4 milyon 596 bine** yükseldi. **Mevsim etkisinden arındırılmamış işsizlik oranı** bir önceki yılın aynı ayına göre 3,1 puan artarak yüzde 10,8'den yüzde 13,9'a yükseldi.

Temmuz 2018'de 3 milyon 595 bin olan **mevsim etkisinden arındırılmış dar tanımlı işsiz sayısı** Temmuz 2019'da 1 milyon 82 bin kişi artarak **4 milyon 677 bine** yükseldi Temmuz 2018'de yüzde 11,1 olan **mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı** ise Temmuz 2019'da yüzde 14,3'e yükseldi.

Tarım dışı işsizlikte de tırmanış devam ediyor. Ücretsiz aile işçilerinin yoğun olduğu tarım sektörü hariç tutulduğunda işsizlikte artış devam ediyor. Temmuz 2018'de yüzde 12,9 olan **mevsim etkisinden arındırılmış tarım dışı işsizlik** Temmuz 2019'da yüzde 16,5'e yükseldi.

DİSK-AR tarafından hesaplanan **geniş tanımlı işsiz sayısı** Temmuz 2018'de 6 milyon 130 bin iken Temmuz 2019'da 1 milyon 54 bin artışla **7 milyon 364 bin** oldu. Geniş tanımlı işsizlik oranı Temmuz 2019'da **yüzde 21** olarak hesaplandı.

İşsizliğin düzenli yükselişi en çok gençleri ve genç kadınları etkiledi. Mevsim etkisinden arındırılmış **genç işsizliği** 2018 Temmuz ayında yüzde 20,1 iken Temmuz 2019'da 7,2 puan artarak 27,3'e yükseldi.

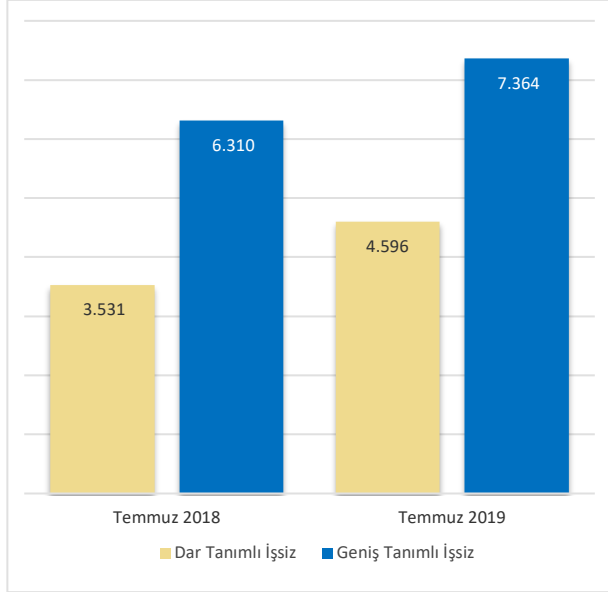
Temmuz 2018'de yüzde 14,3 olan mevsim etkisinden arındırılmamış **kadın işsizliği** 2,4 puan artarak Temmuz 2019'da yüzde 16,7 seviyesine yükseldi.

Tarım dışı genç kadın işsizliği Temmuz 2018'e göre 8,9 puan artarak yüzde 32,3'ten yüzde 41,2'ye yükseldi. **Böylece en yüksek işsizlik türü tarım dışı genç kadın işsizliği oldu.**

Ekonomik kriz ve sanayi üretimi ile büyümedeki daralmaya paralel olarak **istihdamda** da daralma devam ediyor. Dolayısıyla sadece işsizlik artmıyor istihdamda da büyük bir daralma yaşanıyor. Temmuz 2018'de 28 milyon 721 bin olan **mevsim etkisinden arındırılmış istihdam** 728 bin kişi azalarak Temmuz 2019'da 27 milyon 993 bine geriledi.

İŞSİZLİK DİKİŞ TUTMUYOR!

Grafik 1: İşsiz Sayıları (Temmuz 2018-Temmuz 2019) (Bin)

Temmuz 2018’de 3 milyon 531 bin olan **mevsim etkisinden arındırılmamış dar tanımlı işsiz sayısı** Temmuz 2019’da 1 milyon 65 bin kişi artarak **4 milyon 596** bine yükseldi (Grafik 1). Mevsim etkisinden arındırılmamış işsizlik oranı bir önceki yılın aynı ayına göre 3,1 puan artarak yüzde 13,9 olarak gerçekleşti.

Mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik ise 3 milyon 595 binden 4 milyon 677 bine yükseldi. Temmuz 2018’de yüzde 11,1 olan dar tanımlı mevsim etkisinden arındırılmamış işsizlik yüzde 16,7’ye yükseldi.

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Temmuz 2019, DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır

Yöntemsel Açıklama: Dar Tanımlı İşsizlik

TÜİK referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiçbir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son 4 hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan 15 ve daha yukarı yaştaki kişileri işsiz olarak tanımlamaktadır. 2014 yılı öncesinde iş arama kriterinde referans dönemi olarak “son 4 hafta” yerine “son 3 ay” kullanılmaktaydı. Dar tanımlı işsizlik oranı işsizlerin işgücüne oranı olarak hesaplanır.

GENİŞ TANIMLI İŞSİZ 7 MİLYON 364 BİNE YÜKSELDİ

DİSK-AR tarafından hesaplanan **geniş tanımlı işsiz sayısı** Temmuz 2018’de 6 milyon 310 bin iken Temmuz 2019’da 1 milyon 54 bin artışla **7 milyon 364 bin** oldu. Geniş tanımlı işsizlik oranı Temmuz 2019’da **yüzde 21** olarak hesaplandı (Tablo 1).

Tablo 1: Geniş Tanımlı İşsizlik (Temmuz 2018-Temmuz 2019) (Bin)

İşsiz Türü	Temmuz 2018	Temmuz 2019	Fark
1) Dar tanımlı işsizler	3.531	4.596	1.065
2) Ümitsiz işsizler	523	614	91
3) İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar	1.742	1.740	- 2
4) Zamana bağlı eksik istihdam	351	320	-31
5) Mevsimlik çalışanlar	163	94	-69
Toplam	6.310	7.364	1.054

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Temmuz 2019, DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır.

Yöntemsel Açıklama: Geniş Tanımlı İşsizlik

Dar tanımlı (standart) işsizlik oranı işgücü piyasalarındaki durumu bütün boyutlarıyla ortaya koyamıyor. Dar tanımlı/standart işsizlik hesaplarının taşıdığı kısıtlar ve sorunlar nedeniyle, işsizliğin gerçek boyutlarının anlaşılması için alternatif işsizlik hesaplamalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Alternatif işsizlik hesaplamaları konusunda en detaylı yöntemi Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) önermektedir. ILO geniş tanımlı işsizliği emeğin eksik kullanımı (labour underutiliation) olarak adlandırmakta ve standart işsizlik oranları yanında ülkeler için alternatif/geniş tanımlı işsizlik oranlarını da hesaplamaktadır. ILO geniş tanımlı işsizlik kapsamında zamana bağlı eksik istihdam edilenleri (kısa zamanlı çalışanları, mevsimlik çalışanları), standart işsizleri ve potansiyel işgücünü (halen çalışmayıp iş bulursa çalışmak isteyenleri) dahil etmektedir.

AB İstatistik Bürosu Eurostat da alternatif işsizlik oranlarına ilişkin düzenli veriler yayınlamaktadır. Eurostat kısmi zamanlı çalışanların eksik istihdamı, iş aramayıp çalışmaya hazır olanlar ve iş arayıp hemen çalışmaya hazır olamayanlar başlıkları altında alternatif işsizlik hesaplamasına dahil etmektedir.

ABD Çalışma İstatistikleri Bürosu geniş tanımlı işsizliği, "emeğin eksik kullanımının alternatif hesaplanması" (alternative measures of labor underutilization) başlığı altında resmi işsizlik oranı ile birlikte düzenli olarak hesaplayıp yayınlamaktadır. Örneğin Büro Ocak 2019'da ABD'de resmi işsizlik oranını 4,4 olarak hesaplarken, geniş tanımlı işsizliği 8,8 olarak hesaplamıştır.

TÜİK geniş tanımlı işsizlik verilerini açıklamasa da çeşitli kurum ve kişiler geniş tanımlı işsizlik oranlarını hesaplamaktadır. TİSK bir süre genişletilmiş işsizlik oranlarını hesaplayıp açıkladı ancak daha sonra bu hesaplamadan vazgeçti. TÜSİAD işgücü piyasalarına ilişkin çeşitli çalışmalarında alternatif işsizlik hesaplamalarına yer verdi. DİSK-AR da uzun yıllardır geniş tanımlı işsizlik oranlarını hesaplamaktadır. Alternatif işsizlik hesaplamaları ayrı bir saha çalışmasına değil TÜİK tarafından açıklanan verilerde yer alan ham verilerin yeniden hesaplanmasıyla bulunuyor.

DİSK-AR'ın kullandığı geniş tanımlı işsizlik hesaplaması beş unsurdan oluşuyor: 1) dar tanımlı (standart) işsizler, 2) iş bulma ümidini kaybeden işsizler, 3) iş aramayan ancak çalışmaya hazır olan işsizler, 4) mevsimlik çalışanlar, 5) zamana bağlı eksik çalışanlar. Bu beş unsur TÜİK verilerinde ham olarak bulunmaktadır.

Zamana bağlı eksik istihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer işinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu takdirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

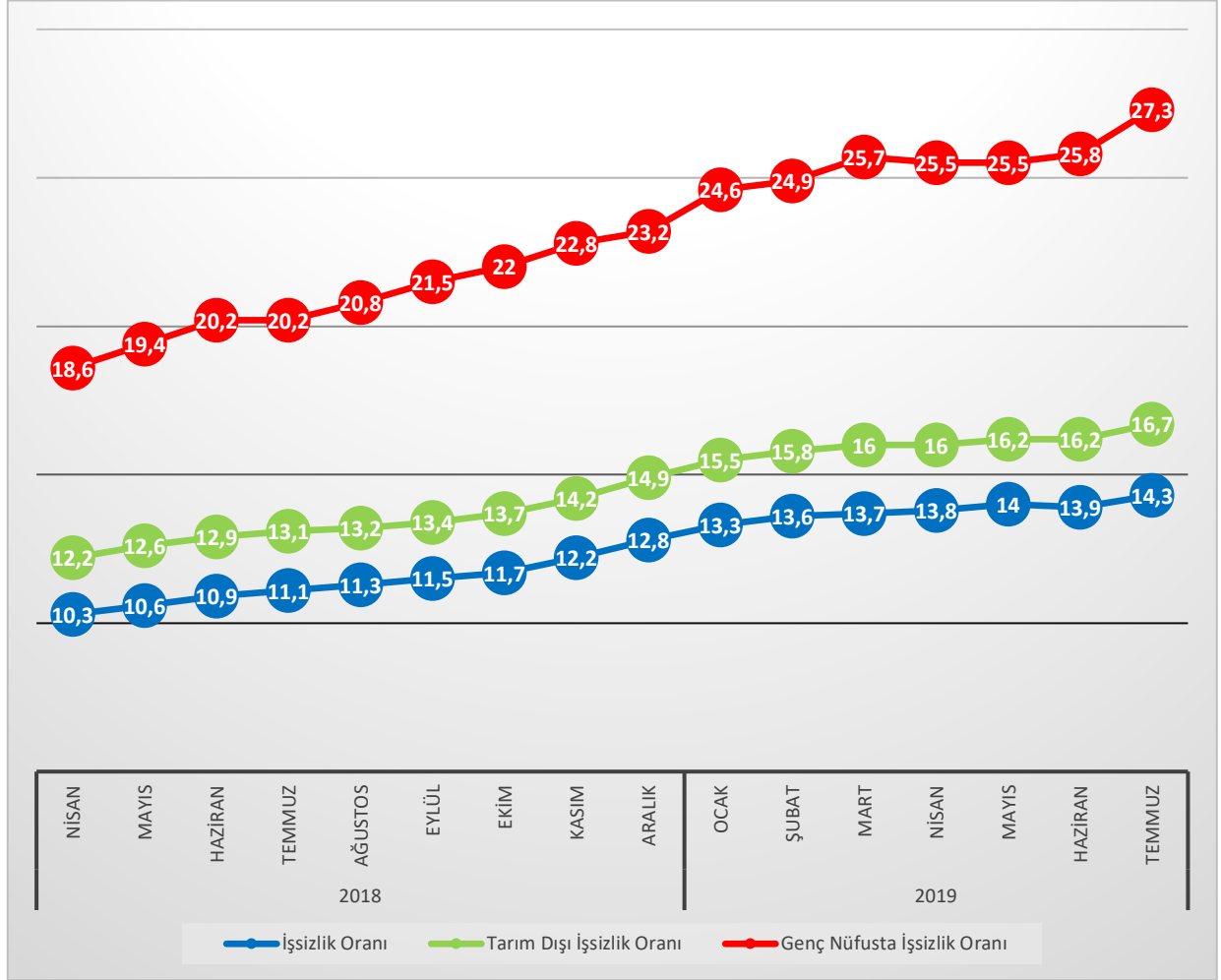
İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar: Çeşitli nedenlerle bir iş aramayan, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir. İki alt başlıkta ele alınmaktadır:

İş bulma ümidi olmayanlar: Daha önce iş aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma, öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

GENÇ İŞSİZLİĞİ YÜZDE 27,3

Grafik 2: Mevsim Etkisinden Arındırılmış İşsizlik Oranları (Temmuz 2018-Temmuz 2019) (%)

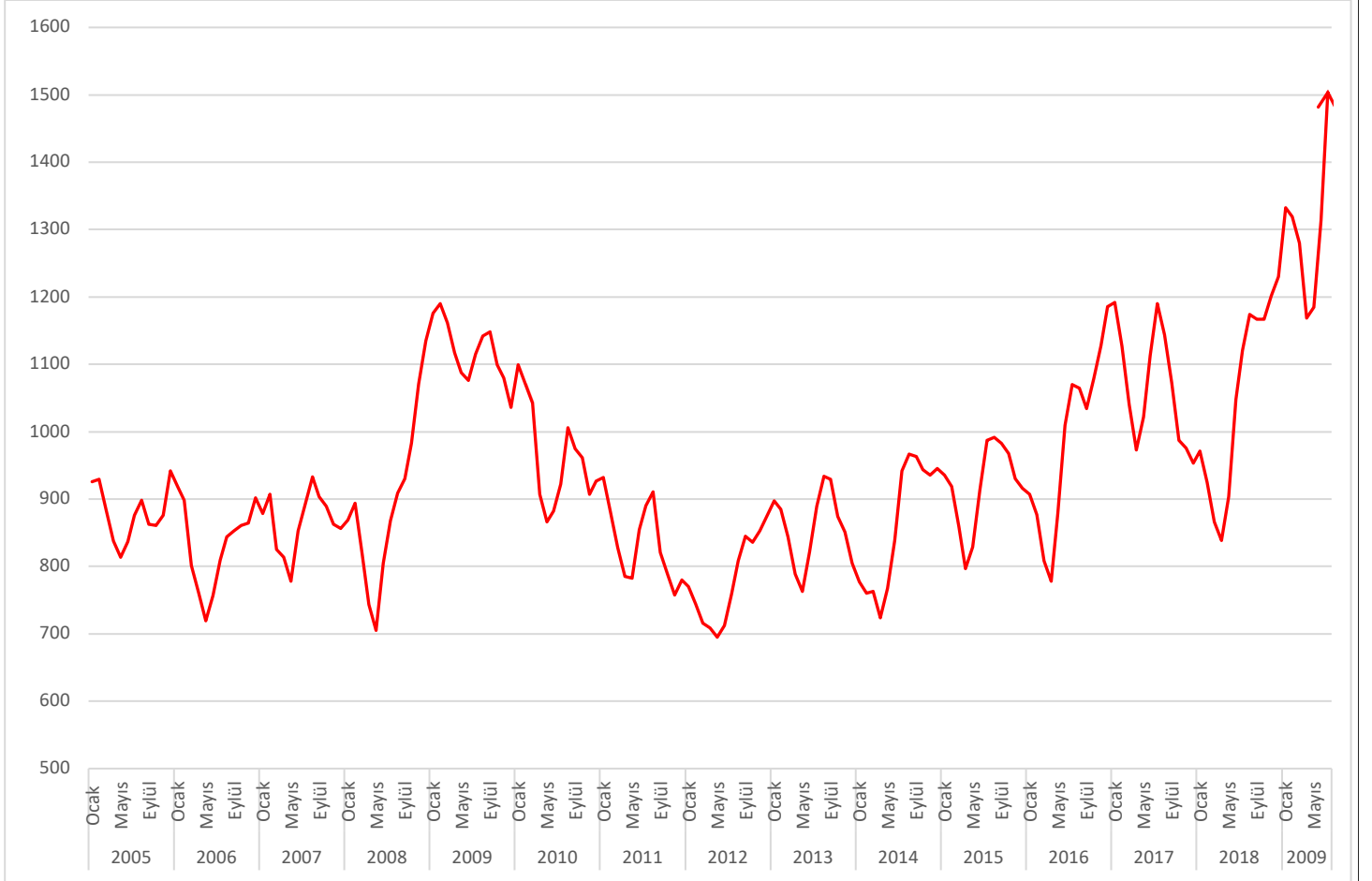
Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Temmuz 2019, DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır.

Mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik artmaya devam ediyor. Temmuz 2018’de yüzde 11,1 olan mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı, Temmuz 2019’da yüzde 14,3’e yükseldi. Mevsim etkisinden arındırılmış tarım dışı işsizlik bir yılda yüzde 13,1’den yüzde 16,7’ye yükselirken, mevsim etkisinden arındırılmış genç işsizliği de bir yılda 7,2 puan yüzde 20,1’den yüzde 27,3’e yükseldi (Grafik 2).

GENÇ İŞSİZ SAYISI 1,5 MİLYONU AŞTI

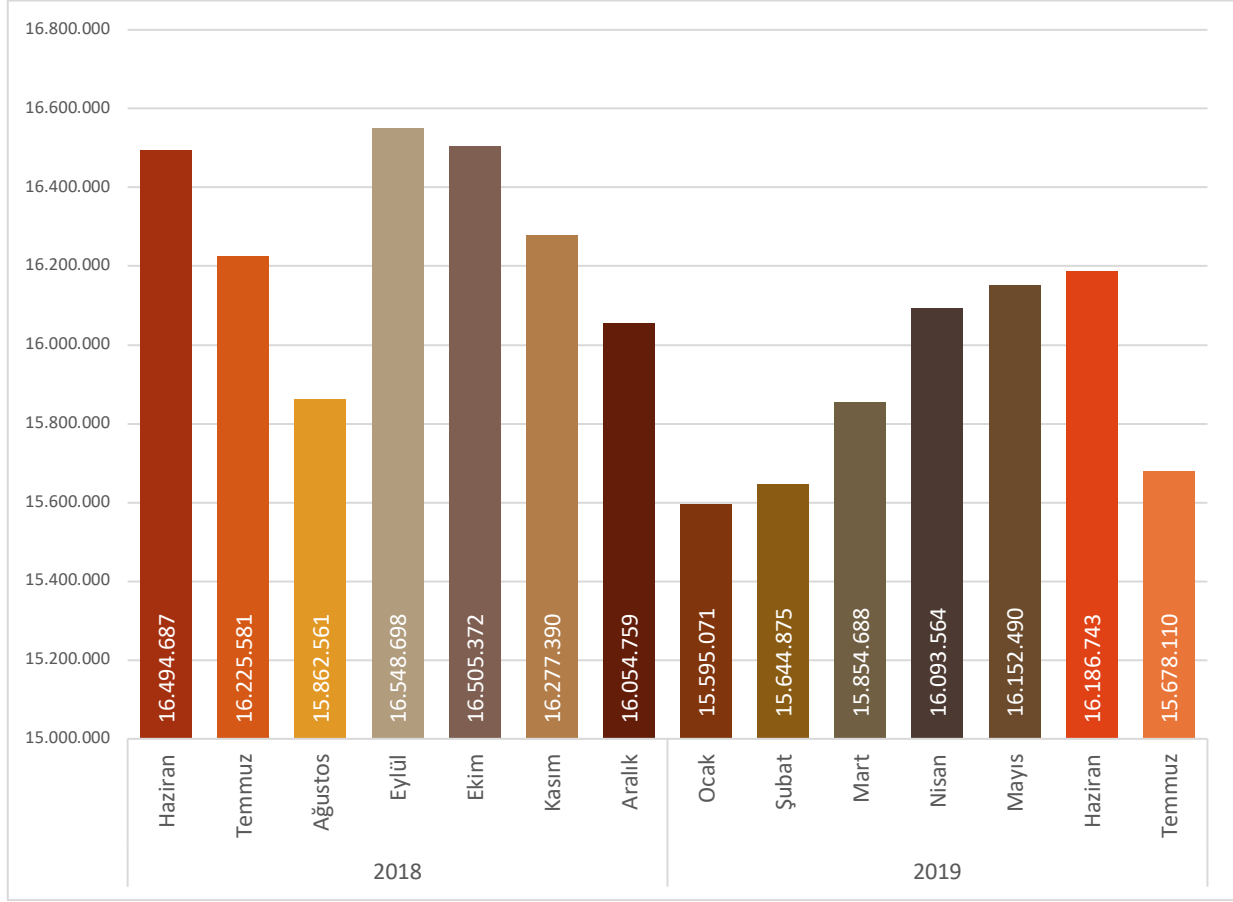
Genç işsiz sayısı 2005 yılından bu yana en yüksek düzeye ulaştı. 2005'te 926 bin olan genç işsiz sayısı, 2009 krizinde 1 milyon 176 bine yükselmişti. 2018 krizi öncesinde 900 bin seviyesine gerileyen genç işsizliği krizle birlikte sert bir tırmanışla 1 milyon 508 bin düzeyine yükseldi (Grafik 3).

Grafik 3: Genç İşsizliği (2005-2019) (Bin)

SİGORTALI İŞÇİ SAYISINDA 1 YILDA 547 BİN AZALMA

Grafik 4: Aktif Sigortalı İşçi Sayısı (4/a) (Haziran 2018-Temmuz 2019)

Kaynak: SGK Sigortalı İstatistikleri, Haziran 2018 ve Temmuz 2019. DİSK-AR tarafından hazırlanmıştır.

Temmuz 2019 SGK sigortalı sayılarına göre Temmuz 2018’de 16 milyon 225 bin olan 4-a kapsamındaki aktif sigortalı işçi sayısı 1 yılda 547 bin azalarak Temmuz 2019’da 15 milyon 687 bine düştü (Grafik 4).

GENÇ VE KADIN İŞSİZLİĞİ ZİRVEDE

TARIM DIŞI GENÇ KADIN İŞSİZLİĞİ: YÜZDE 41,2

Gençlerde ve kentsel kadın işsizliğindeki artış tehlikeli boyutlara ulaştı. Temmuz 2019’da da son 1 yılda göre en fazla artış yine genç işsizliği ve kentsel genç kadın işsizliğinde görülüyor. Genç ve kadın işsizliği hem düzey hem de artış hızı olarak ilk sıralarda yer almaya devam ediyor.

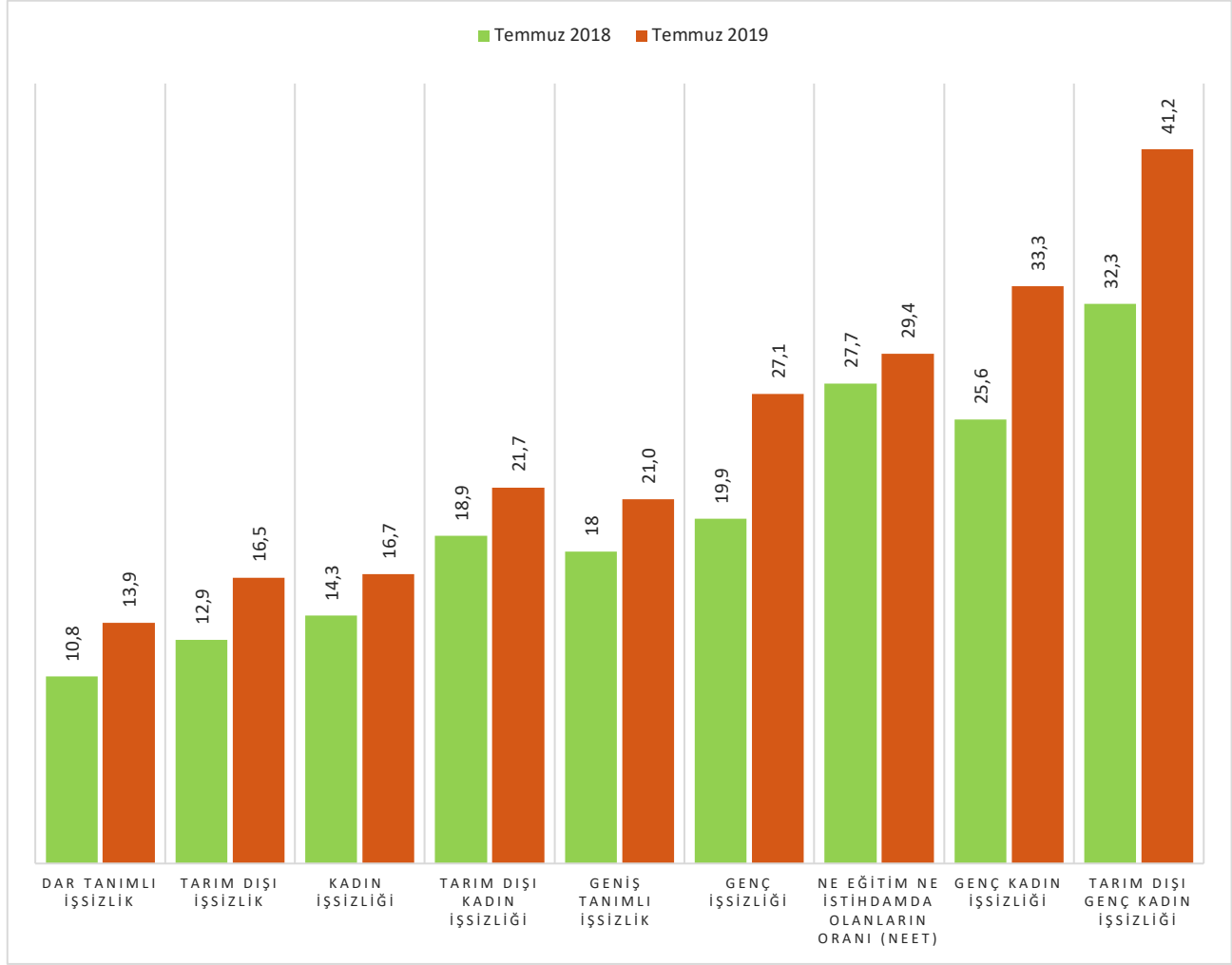
Mevsim etkisinden arındırılmamış genç işsizliği 7,2 puan artarak yüzde 19,9’dan yüzde 27,1’e yükseldi.

Mevsim etkisinden arındırılmamış kadın işsizliği yüzde 2,4 puan artarak 14,3’ten yüzde 16,7’ye yükseldi.

Genç kadın işsizliği 7,7 puan artarak yüzde 25,6’dan yüzde 33,3’e yükseldi.

Tarım dışı genç kadın işsizliği ise en yüksek işsizlik türü olmaya devam ediyor. Temmuz 2018’de yüzde 32,2 olan **tarım dışı genç kadın işsizliği Temmuz 2019’da rekor bir seviyede, yüzde 41,2 olarak gerçekleşti.** Ne eğitimde ne istihdamda olanların (NEET) oranı ise geçen yılın aynı dönemine göre 1,7 puan artarak yüzde 29,4 olarak gerçekleşti (Grafik 5).

Grafik 5: İşsizlik Türleri (Temmuz 2018-Temmuz 2019) (%)

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Temmuz 2018 ve Temmuz 2019, DİSK-AR (NEET: Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olanlar)

İŞSİZLİKLE MÜCADELE ÖNERİLERİ

- “Herkesin çalışması için, herkesin daha az çalışması” ilkesi doğrultusunda haftalık çalışma süresi gelir kaybı olmaksızın 37,5 saate, fazla mesailer için uygulanan yıllık 270 saat sınırı, 90 saate düşürülmelidir.
- İstihdam artışlarında kamunun payı dikkate değerdir. Kamu istihdamının artırılması, kamuda eğreti ve güvencesiz çalışma biçimleri yerine, kadrolu ve güvenceli istihdam artışının sağlanması yaşamsal önemdedir. Kamu girişimciliği ve hizmetleri istihdam yaratacak şekilde yeniden ele alınmalı ve kamuda personel açığı derhal kapatılmalıdır.
- İş başında eğitim adı altında çırak, stajyer, kursiyerlerin ve bursiyerlerin ucuz işgücü deposu olarak kullanılması uygulamasına son verilmelidir.
- Uluslararası çalışma normları doğrultusunda herkese en az bir ay ücretli yıllık izin hakkı tanınmalıdır.

- Güvencesiz çalışma biçimlerine son verilmeli, tüm taşeron işçilere kadro verilmelidir. Kamu taşeron işçileri kamu işçisi olarak kadroya alınmalıdır.
- Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) "insana yaraşır iş" yaklaşımı temelinde herkese güvenceli ve nitelikli işler sağlanmalıdır.
- Sendikal hak ve özgürlüklerin kullanımı güvence altına alınmalı, sendikal barajlar kaldırılmalı, herkesin sendika hakkını özgürce kullanabilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Toplum yararına çalışma programları kapsamında çalıştırılanlar daimî işçi statüsüne geçirilmelidir.
- İşsizlik Sigortası Fonunun amaç dışı kullanımına son verilmelidir.
- İşsizlik sigortasından yararlanma koşulları iyileştirilmelidir. Son üç yılda 600 gün çalışma koşulu kriz döneminde 180 güne indirilmelidir.
- Kadın istihdamının artırılması ve işsizliğin azaltılması için işgücü piyasalarındaki cinsiyetçi uygulamalara son verilmeli, ev içi bakım hizmetleri devletin gereken nitelikli, yaygın ve ücretsiz bakım hizmetlerini sağlaması ile kadının üzerinden alınmalıdır.